

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-12>

УДК 327:339.924:331.556.4(4ЄС)

Климчук І.І., Хім'як О.М.

Національний університет «Львівська політехніка»

СКЛАДОВА МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС ЩОДО ІМІГРАНТІВ З ТРЕТІХ КРАЇН

Анотація. У даній статті розглянуто законодавство ЄС щодо імміграції з третіх країн, зокрема, низку директив, покликаних спростити та гармонізувати міграційні процедури. Проаналізовано заходи ЄС щодо легальної імміграції. Розкрито підходи ЄС щодо трудової міграції. Закцентовано увагу на нормативно-правових актах ЄС про недискримінацію. Здійснено комплексний аналіз загальних принципів політики інтеграції мігрантів. Розглянуто підходи ЄС до міграції як «сталого розвитку», зокрема, комплексний порядок денний управління міграцією.

Ключові слова: міграція, міграційна політика, Європейський Союз, іммігранти з третіх країн, трудова міграція, політика інтеграції мігрантів, сталий розвиток.

Klymchuk Iryna, Khimiak Oksana

Lviv Polytechnic National University

COMPONENT OF EU MIGRATION POLICY ON IMMIGRANTS FROM THIRD COUNTRIES

Summary. EU migration policy aims to create a legal framework for legal labor migration, given the importance of integrating migrants into host communities. EU measures on legal immigration cover the conditions of entry and residence for certain categories of immigrants, such as highly skilled workers covered by the EU Blue Card Directive, as well as students and researchers. A number of EU's directives aimed at simplifying and harmonizing migration procedures, in particular the granting of clear employment rights to migrants, have been considered. The EU's approaches to labor migration, which focus on addressing their integration into the community or the problem of illegal migration, such as the fight against trafficking of human beings and smugglers, are revealed. Although integration policy is defined and implemented mainly at national or subnational level, it is closely linked to the legal framework and EU provisions that grant certain rights to migrants living in the European Union (e.g. equal working conditions and equal access to goods and services). The European Union has adopted a number of EU non-discrimination laws that are important for the integration of third-country nationals, including Directive 2000/43/EU on racial equality and Directive 2000/78/EC on employment equality. The general principles of immigration integration policy are analyzed, such as: employment, education, access to institutions, goods and services and integration into society as a whole. The EU's approaches to migration as «sustainable development» are considered, in particular, a comprehensive migration management agenda, which contains four items: better organization of legal migration and promotion of managed mobility; preventing and combating illegal migration and eradicating trafficking of human beings; promoting international protection and strengthening the external dimension of asylum; maximizing the impact of migration on sustainable development. It has been found out that the main directions of migration policy, which still needs to be improved in order to curb the scale of brain drain and skilled labor in the countries of origin, should include: concluding bilateral and multilateral agreements on ethical and balanced recruitment and training schemes; returning migration management for effective development in migrants' countries of origin; promoting the transfer of skills, knowledge and remittances to diasporas (including social remittances). Summing up the content of the European Union's migration policy towards immigrants from third countries, it is important to note that despite the large number of legal norms, the volume of labor migration is still regulated by each EU country, depending on its own needs and capabilities. Despite the fact that immigration mechanisms are standardized, the issue of admission to the sovereign territory remains in the competence of national governments. It is also important to emphasize that there is a general prohibition of discrimination on the basis of nationality. Concerning third-country nationals, EU migration policy aims to create a legal framework for legal migration, taking full account of the importance of integrating migrant workers into host communities. EU measures on legal immigration cover the conditions of entry and residence for certain categories of immigrants, including highly skilled workers. It was found out that immigrants from third countries have worse indicators in the labor market, in particular in terms of skills, quality of education, living conditions and so on. Most people born in the EU have the citizenship of the host country and use their right to vote in elections, which also affects the Union's migration policy. In sum, EU policy of immigrants' integration foresees target measures, in particular, in labor market, especially providing with proper educational, medical, social services, as well as their active participation in the cultural and political life of the host country.

Keywords: migration, migration policy, European Union, immigrants from third countries, labor migration, migration integration policy, sustainable development.

Постановка проблеми. У контексті динаміки глобалізаційних процесів вплив міграції на внутрішню та зовнішню політику держав часто недооцінюється. Це обумовлено відсутністю сталого концепту та чітко прописа-

них засад міграційної політики багатьох держав. У Європейському Союзі ця ситуація є більш регламентованою та впорядкованою, не в останню чергу завдяки функціонуванню спільної нормативно-правової бази. Утім, регуляція низки

міграційних процесів часто покладена не лише на керівництво ЄС чи на національні уряди, а й на муніципальні органи влади, що іноді не дає можливості досягти повної уніфікації цього процесу. На сьогодні спостерігається зріст зацікавлення з боку наукової та політичної спільноти до цього феномену у зв'язку із збільшенням потоків мігрантів з третіх країн, що у свою чергу штовхає до напрацювання відповідних механізмів з реагування так званим викликам чи загрозам з вигляду міграційної кризи чи колапсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З метою різностороннього та повноцінного аналізу міграційної політики Європейського Союзу бібліографічні ресурси статті складають офіційні Інтернет-ресурси міжнародних та регіональних організацій, зокрема, Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу, Європейського Парламенту, Ради Європейського Союзу, Європейської Комісії, та ряду інших установ, які приділяють значну увагу, та для яких є актуальним питання аналізу й прогнозування міграційних процесів. На згаданих ресурсах публікуються звіти про зміни в нормативно-правових актах євроспільноти. Часто спеціалізовані органи ЄС виступають майданчиком для обговорень та пошуків спільного рішення як серед членів відповідних інституцій, так і зацікавлених у вирішенні міграційних питань громадських та державних діячів, корпорацій, бізнесменів, великих роботодавців та інших сторін.

Формулювання завдання дослідження. Дослідити основні тенденції та напрями міграційної політики ЄС щодо іммігрантів з третіх країн, зокрема на законодавчому рівні. Проаналізувати підходи ЄС до трудової міграції. Здійснити комплексний аналіз загальних принципів політики інтеграції мігрантів. Розглянути підходи ЄС до міграції як «сталого розвитку», а також визначити подальші кроки щодо вдосконалення стратегії міграційної політики євроспільноти.

Виклад основного матеріалу. Міграційна політика на рівні ЄС та на національному рівні країн-членів є однією з найгарячіших тем у сучасних політичних дискусіях, де щоденно обговорюється ця тематика, зокрема, у засобах масової інформації. У цьому контексті дослідження міграційної політики ЄС можуть підвищити якість прийнятих відповідних рішень та напрацювати механізми, які дозволять краще реагувати на нові виклики та зміни у цій сфері життєдіяльності.

Підвищення мобільності трудових мігрантів вихідців з третіх країн до ЄС спричинило багато труднощів та загроз для міграційної політики ЄС. Ця політика досі формується та розбудовується на принципах солідарності і відповідальності, що несе в собі додаткову перевагу – можливість зробити цінний внесок у економічний розвиток та ефективність ЄС в довгостроковій перспективі. Міграційна політика ЄС спрямована на створення правової бази для легальної трудової міграції, повністю враховуючи важливість інтеграції мігрантів у приймаючі громади. Заходи ЄС щодо легальної імміграції охоплюють умови в'їзду та проживання для деяких категорій іммігрантів, таких як висококваліфіковані

працівники, які підпадають під дію «Директиви Блакитної картки ЄС», а також студентів та дослідників. Також передбачено возз'єднання сім'ї та довготривалих резидентів [4; 5].

У грудні 2011 року було прийнято так звану Директиву Європейського Парламенту та Ради Європи про єдиний дозвіл (Directive 2011/98/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on a single application procedure for a single permit for third-country nationals to reside and work in the territory of a Member State and on a common set of rights for third-country workers legally residing in a Member State) [8]. Вона окреслила єдину процедуру подання заявки на отримання єдиного дозволу громадянам третіх країн на проживання та роботу на території держави-члена та єдиний набір прав для працівників з третіх країн, які не є членами ЄС, але які легально проживають у державах-членах ЄС. Того ж року успішно був запущений «Імміграційний портал ЄС» (EU Immigration Portal) [13], який надає практичну інформацію для іноземних громадян, зацікавлених переїхати до ЄС. Інформаційний сайт також спрямований на мігрантів, які вже перебувають в ЄС чи хотіли б переїхати з однієї держави ЄС в іншу. Він надає конкретну практичну інформацію щодо процедури у всіх 27-и державах ЄС для кожної категорії мігрантів.

У 2014 році було прийнято дві додаткові директиви Директива 2014/36/ЄС та Директива 2014/66/ЄС (Directive 2014/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the conditions of entry and stay of third-country nationals for the purpose of employment as seasonal workers; Directive 2014/66/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on the conditions of entry and residence of third-country nationals in the framework of an intra-corporate transfer) [9; 10] щодо умов в'їзду та проживання для сезонних працівників та внутрішньокорпоративних трансферів. Їхньою метою є спрощення та гармонізація міграційних процедур та надання мігрантам чітких прав на зайнятість.

Підхід ЄС до трудової міграції також вирішує питання їхньої інтеграції у спільноти. Успішна інтеграція мігрантів у їхню приймаючу спільноту має важливе значення для максимізації можливостей, реалізації потенціалу та розвитку ЄС. Зважаючи на це, ЄС сприяє європейському співробітництву для розробки спільних підходів та обміну інформацією на рівні ЄС.

Стійкий та надійний політичний підхід до управління трудовою міграцією також потребує вирішення проблеми нелегальної міграції. ЄС вирішує цю проблему шляхом конкретних заходів, спрямованих на роботодавців, які наймають робітників-нелегалів, та прагнуть створити гуманну та ефективну політику повернення відповідно до Хартії ЄС про основні права [2]. Цей підхід також націлений на боротьбу з торгівлею людьми та контрабандистами, які експлуатують мігрантів без документів.

«Трудовими мігрантами» в контексті Європейського Союзу вважаються особи, які не є громадянами держав-членів ЄС, проте мають право легально проживати в Європейському Со-

юзі. Їх ситуації часто помітно відрізняються від ситуацій громадян ЄС, які вільно пересуваються між або проживають в інших країнах-членах ЄС. Хоча багато хто користується рівними правами з громадянами країни перебування, існують більші обмеження на мобільність громадян вихідців з третіх країн в межах Європейського Союзу. Їхні причини міграції також, імовірно, відрізняються від тих, що спонукають громадян ЄС до переїзду, і часто включають прохання про притулок або возз'єднання сім'ї.

У зв'язку з цим, на рівні ЄС була напрацьована стратегія «Європа 2020», де, зокрема, розглянута можливість покращення умов інтеграції громадян з третіх країн як фактор, який допоможе досягти головної цілі стратегії – 75% зайнятості серед населення вікової категорії 20-64 років [17]. Враховуючи частку громадян країн, які не є членами ЄС, у попиті на робочу силу сьогодні, Європейський Союз може досягти цієї мети на ринку праці завдяки вихідцям із третіх країн.

Хоча інтеграційна політика визначається та проводиться головним чином на національному чи субнаціональному рівні, вона тісно пов'язана із нормативно-правовою базою та положеннями ЄС, що надають мігрантам, які проживають в Європейському Союзі, певні права (наприклад, рівні умови праці та рівний доступ до товарів та послуг). Європейський Союз дійсно прийняв низку законів ЄС про недискримінацію, які мають велике значення для інтеграції громадян з третіх країн, зокрема Директиву 2000/43/ЄК (Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin) про про реалізацію принципу рівного ставлення до осіб незалежно від їхнього расового чи етнічного походження [6] та директиву щодо рівності в зайнятості – Директива 2000/78/ЄК (Council Directive 2000/78/EC of 27 November 2000 establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation) [7]. Більше того, з 2009 року в статті 79.4 Договору про функціонування Європейського Союзу [14] вказано, що ЄС може запропонувати підтримку та заохочення державам-членам, які вживають відповідні заходи щодо сприяння інтеграції громадян з третіх країн, які перебувають на законних підставах в ЄС (хоча це не включає в себе будь-яку юридичну гармонізацію).

Європейський Союз також розробив загальні принципи політики інтеграції іммігрантів. Вони були прийняті в 2004 році і додатково затверджені в 2014 році [17] як загальна основа для співпраці в рамках міграційної політики ЄС щодо інтеграції та оцінки власних зусиль країн-членів. Ці принципи охоплюють основні аспекти інтеграції – зайнятість, освіта, доступ до установ, товарів і послуг та інтеграція в суспільство в цілому. Найголовніше, вони визначають це як двосторонній процес взаємного розміщення мігрантів та громадян ЄС.

Вищезгадані принципи, відомі як «показники Сарагоси», були представлені на міністерській конференції під час іспанського головування в Європейському Союзі в квітні

2010 року. Після оприлюднення Радою з питань юстиції та внутрішніх справ у червні 2010 року висновків з інтеграції мігрантів, було вирішено, що Єврокомісія в подальшому використовуватиме їх для моніторингу результатів інтеграційної політики в освіті, соціальній сфері та роботі громадянських інституцій. Ці показники відповідають стратегії «Європа 2020». На основі проведеного пілотного дослідження, (де були використані ці показники) були зроблені відповідні висновки, які були застосовані у звіті «Використання показників ЄС щодо інтеграції іммігрантів» у 2013 році. Євростат оновлює ці показники щорічно, спираючись на вже узгоджені джерела даних, наприклад, опитування серед робітників (робочої сили) та опитування щодо доходів та умов життя.

За винятком низькоосвічених громадян з третіх країн, які мають гірші показники на ринку праці. У 2013 році в Європейському Союзі проживало 20 мільйонів громадян вихідців з третіх країн, причому велика кількість людей проживала в країнах ЄС-15 і порівняно менше – у нових країнах-членах. Частка громадян з третіх країн зростає, починаючи з 3,4% у 2005 р. до 4,1% у 2013 р. [15]. Серед країн, де зростанням було найбільш стрімким, вважається Італія та Словенія.

Близько 54% громадян вихідців з третіх країн працевлаштовані на теренах ЄС [15]. Рівень зайнятості цієї категорії громадян є меншим ніж громадян власне тих країн, на яких вони працюють, це стосується всіх країн ЄС, за винятком чоловіків у Чехії, Словенії, Угорщині, Італії, Люксембурзі та жінок на Кіпрі, Мальті та в Чехії.

Приблизно однаковий відсоток громадян вихідців з третіх країн та громадян країн ЄС із низьким рівнем освіти є працевлаштованими. На противагу цьому, громадяни з третіх країн з вищою освітою мають більші труднощі в пошуку роботи ніж їхні однолітки в ЄС.

У 2012-13-х рр. 22% іноземців, негромадяни ЄС, були безробітними, що вдвічі більше, ніж громадяни країн ЄС [15]. У Швеції, Люксембурзі та Бельгії рівень їхнього безробіття був у чотири рази вищим ніж у громадян цих країн.

Фінансова та економічна криза 2007–2008 рр. зачепила вихідців з третіх країн, особливо чоловіків, сильніше ніж громадян ЄС. Рівень безробіття впав переважно в Німеччині, Люксембурзі та Чехії. Середній рівень надкваліфікації серед робітників з третіх країн становить 44% порівняно з 20% громадян країни перебування. В Італії та Греції цей показник досягає 80% [15].

Значній частині громадян з третіх країн бракує базових професійних навичок. Серед країн, які досягли освітньої мети «Європа-2020», коли 40% людей громадян з третіх країн віком 30-34 років мали вищу освіту: Великобританія, Ірландія та Люксембург. По всьому Європейському Союзу 18% вихідців із третіх країн у віці 25-34 років мають дуже низький рівень освіти (що в кращому випадку є еквівалентом початкової школи) на відміну від громадян країн ЄС, для яких цей показник становить 4% [12].

Хоча вихідці з третіх країн є здоровішими в порівнянні з громадянами ЄС, вони все ж зі-

штовхуються з гіршими умовами проживання порівняно з громадянами країни перебування. Середній річний дохід громадян з третіх країн у країнах ЄС був нижчим, ніж доходи громадян країни перебування. 39% домогосподарств, які складаються лише з вихідців із третіх країн живуть у бідності – це вдвічі більше, ніж серед домогосподарств, які складаються з громадян країн ЄС [19].

Громадяни-вихідці з третіх країн в середньому втричі рідше, ніж громадяни країн ЄС, володіють власним житлом. Більшість мігрантів, народжених у країнах ЄС, мають громадянство країни перебування та користуються своїм правом голосувати на виборах [19]. Так, під час останніх національних виборів в країнах ЄС проголосували сім із десяти іммігрантів із третіх країн, які мали громадянство країн перебування, порівняно з вісьмома з десяти громадян, які народилися в відповідних країнах. У 2012-13-х роках майже дві третини іммігрантів, народжених у країнах ЄС, отримали громадянство країни перебування після десяти років проживання. Висококваліфіковані іммігранти з третіх країн мають найвищі шанси на отримання громадянства. Дискримінація по відношенню до трудових мігрантів є вищою серед громадян з третіх країн, ніж серед громадян ЄС, навіть серед тих, хто народився вже в країні перебування. У 2002–2012 роках майже чверть громадян з третіх країн вважали, що вони піддаються дискримінації через їхнє походження. Дискримінація як сприйняття є найнижчою в скандинавських країнах та Люксембурзі та найпоширенішою в Греції та Австрії. Вихідці з третіх країн, які народились у країні перебування теж відчувають однаковий рівень дискримінації [19].

Незважаючи на півтора десятиліття напружених дискусій з приводу міграції, зокрема, про те, як міграція та сталий розвиток можуть бути пов'язані між собою, існує декілька прийнятних точок. Все ще не вдалося знайти порозуміння між оптимістичним та песимістичним сценаріями. Небагато узагальнень залишаються беззаперечними, зокрема, про те, що макромасштабні процеси, такі як глобалізація, тривала нерівність всередині та між країнами, а також зміни технологій подорожей та комунікацій продовжують формувати глобальну та європейську міграційну динаміку.

Мігранти як з Європи, так і з-поза її меж привносять свої трудові навички, вміння та знання в країни, в яких вони оселяються. Багато хто сприяє фінансовому розвитку своїх родин, переказуючи кошти, інвестуючи в бізнес, роблячи внески у благодійні фонди, передаючи свої нові знання, навички та досвід країні походження через відвідини домівки чи повернення. Але ми також знаємо, що міграція посилює економічну залежність, призводить до втрати продуктивної енергії та талантів з боку країн-емігрантів, часто посилює, а не зменшує нерівність і призводить до страждань, розлуки та соціальних трагедій.

Дослідники та експерти з питань міграційної політики також невпевнені, наскільки важливим є взаємозв'язок між міграцією та сталим розвитком та як її слід підлаштовувати під сьо-

годенні потреби. Зокрема, Р. Скедлон, заслужений професор університету Сассекса та експерт з питань міграції, останнім часом задається питанням, про те чи поняття міграції як рушійної сили сталого розвитку є лише «перехідною фазою» [18, pp. 1–7]? Натомість Х. Де Хаас, нідерландський професор соціології Університету Амстердама зазначає, що внесок міграції в сталий розвиток є радше одержимістю фахівців із міграції, натомість науковці з питань сталого розвитку досить відсторонено ставляться до цього твердження [16, pp. 6–30]. Як наслідок, ми знаємо досить мало про вплив сталого розвитку на міграцію. Так, серед цілей сталого розвитку тисячоліття Організації Об'єднаних Націй (ЦРТ), визначених у 2000 році, які були досягнуті у 2015 році, не згадувався потенціал міграції для вирішення кількох цілей, таких як зменшення бідності, покращення освіти та охорони здоров'я чи гендерна рівність.

Порядок денний сталого розвитку на 2030 рік, прийнятий на саміті ООН 25 вересня 2015 року, частково виправив цю ситуацію, включивши міграцію до однієї з 17 цілей сталого розвитку (ЦСР), а саме до ЦСР 10 щодо зменшення нерівності в межах та між країнами. Більш конкретно, ЦСР-2030 мають на меті сприяти «впорядкованій, безпечній, законній та відповідальній міграції та мобільності людей, в тому числі шляхом впровадження запланованої та добре керованої міграційної політики». Проблеми, пов'язані з міграцією, також виникають в рамках інших цілей сталого розвитку [1].

Серед багатьох дослідників існує доволі послідовна думка, що міграція може бути як ефективним шляхом виходу з бідності для мігрантів та їхніх сімей (незалежно від того, чи залишаються їх сім'ї, чи переїжджають із ними), так і, за певних умов, стимулом для розвитку країн походження мігрантів.

Порівняно з міжнародною політичною ортодоксальністю позитивного внеску міграції у розвиток країни походження та добробут мігрантів, підхід ЄС до міграції як «сталого розвитку» є більш виваженим, перебуваючи між «європейською» стратегією розширення та вільною мобільністю всередині ЄС з одного боку, і доволі відмінною логікою безпеки та контролю над імміграцією з «третіх країн» з іншого.

Перше повідомлення Європейської Комісії, що стосувалося міграції та розвитку, було опубліковано у 2002 році та здебільшого стосувалося питання контролю міграції. Більш конкретні кроки були зроблені у 2005 році у Зелених документах: «Про підхід ЄС до управління економічною міграцією» й «Міграція та розвиток: конкретні напрямки». Перший з них, як зазначається в назві, стосувався управління міграцією, а також містить перелік питань, що стосуються міграції повернення, грошових переказів та відтоку мізок. Другий документ представив ступінчасту зміну мейнстрімної міграції в політику розвитку та допомогу третім країнам. Основними темами були сприяння швидшому та дешевшому переказу грошей, посилення ролі діаспор у розвитку країни, заохочення кругової міграції та пом'якшення несприятливих наслідків відтоку мізків.

Усвідомлення важливості регулювання міграційними процесами спільно з країнами-членами ЄС, а також з країнами постачальниками мігрантів було відображено у принципах і цілях документу, що отримав назву Глобального підходу ЄС до міграції та мобільності (GAMM) [3], розпочато в 2005 році та оновленого в 2011 році. Цей комплексний порядок денний управління міграцією містить чотири не менш важливі основи: краща організація легальної міграції та сприяння керованій мобільності; запобігання та боротьба з нелегальною міграцією та викорінення торгівлі людьми; сприяння міжнародному захисту та посилення зовнішнього виміру надання притулку; максимізація впливу міграції на сталий розвиток. У висновках Європейської ради від 27 червня 2014 року було зазначено, що: «Міграційна політика повинна стати більш важливішою складовою частини зовнішньої політики та політики сталого розвитку, застосовуючи принцип «більше задля більшого» та спираючись на Глобальний підхід до міграції і мобільності» [3].

На противагу цьому, Європейська програма з міграції як відповідь на ситуацію, що склалася на зовнішньому кордоні у Середземномор'ї, містить інший набір пріоритетів, включаючи зменшення стимулів до нерегулярної міграції; спрямованість на мережі злочинних контрабандистів; забезпечення зовнішніх кордонів шляхом збільшення бюджету для агентства Європейського Союзу, яке займається охороною зовнішніх кордонів Frontex втричі і просування до більш сильної спільної політики в сфері надання притулку та нової політики щодо легальної міграції. Згідно з цих програм, пріоритетними напрямками є узгодження міграції кваліфікованих працівників з браком кваліфікованих кадрів у ЄС за допомогою ефективнішої системи «блакитної картки», перегляд візової політики, подальший розвиток партнерств із мобільності, що повторює попередні заяви про швидші та дешевші канали переказів та заохочення мобільності на Півдні для сприяння місцевому розвитку.

Друга поширена тема – поштовх до кругової міграції, яка, здається, є трендом як серед європейських, так і глобальних політичних коментаторів. Наприклад, Глобальна комісія з міжнародної міграції заявила, що: «стара парадигма переїзду мігрантів на постійне місце проживання прогресивно поступається місцем тимчасовій та циркулярній міграції», і продовжує підкреслювати «необхідність розуміння можливостей розвитку, які зміна міграційних моделей сучасності надає країнам походження мігрантів». Кругова міграція є частиною мінливої часопросторової динаміки глобальної та європейської міграції. Розуміння основних рушіїв кругової міграції та її наслідків для життя робітників-мігрантів та її мігрантів, їхніх сімей та їх роботодавців є головними завданнями проекту TEMPER [17].

До основних напрямків міграційної політики, яку ще слід вдосконалювати з метою стримування масштабів відтоку мізків та кваліфікованої робочої сили у країнах походження, можна віднести:

– укладання двосторонніх та багатосторонніх угод для узгодження етичних та збалансованих схем найму та навчання працівників;

– управління міграцією повернення для ефективного розвитку в країнах походження мігрантів;

– сприяння передачі діаспорам навичок, знань та грошових переказів (у тому числі соціальних грошових переказів) [11].

Важливо усвідомити, що досягнення певного рівня соціального та економічного розвитку в країні може відбуватися за допомогою міграції (та не призведе до її зменшення). Лише на більш пізньому етапі розвитку люди стають достатньо забезпеченими, коли їм вже не потрібно мігрувати для покращення свого матеріального добробуту.

Також дослідження підтвердили, що ті, хто мігрує з освітніх причин, частіше повертаються до країн свого походження ніж інші категорії мігрантів. Таким чином ці дослідження висувають припущення про те, що політика, яка сприяє мобільності та обміну студентами, може бути реалізована для заохочення «мозкового кругообігу».

Висновки. Підсумовуючи зміст міграційної політики Європейського союзу щодо іммігрантів з третіх країн, важливо зазначити, що попри велику кількість правових норм, обсяги трудової міграції, як і раніше кожна країна ЄС регулює самостійно, залежно від власних потреб і можливостей. Незважаючи на те, що механізми імміграції стандартизовані, проте питання допуску на суверенну територію залишатимуться надалі в компетенції національних урядів. Також важливо наголосити, що існує загальна заборона дискримінації за національною ознакою. Щодо вихідців із третіх країн, міграційна політика ЄС спрямована на створення правової бази для легальної міграції, повністю враховуючи важливість інтеграції трудових мігрантів у приймаючих громадах. Заходи ЄС щодо легальної імміграції охоплюють умови в'їзду та проживання для деяких категорій іммігрантів, зокрема висококваліфікованих працівників. Встановлено, що іммігранти з третіх країн мають гірші показники на ринку праці, зокрема щодо рівня професійних навичок, якості освіти, умов проживання тощо. Більшість осіб, народжених у країнах ЄС, мають громадянство країни перебування та користуються своїм правом голосувати на виборах, що також впливає на міграційну політику Союзу. З'ясовано, що політика інтеграції іммігрантів передбачає цілеспрямовані заходи, зокрема, на ринку праці, щодо забезпечення мігрантів освітніми, медичними, соціальними послугами, а також їх активної участі у культурному та політичному житті країни перебування.

Все ще складно знайти відповідь на питання наскільки важливим є взаємозв'язок між міграцією та сталим розвитком та як його підлаштувати під сьогоденні потреби. Очевидно, що знайдени відповіді на ці запитання вплинуть на перспективи подальшого розвитку міграційної політики Євросоюзу. Важливо, щоб зусилля урядів були також спрямовані і на суспільство в цілому, забезпечення його готовності до прийняття мігрантів, культурної та мовної диверсифікації, формування нової ідентичності, а також стримування масштабів відтоку мізків та кваліфікованої робочої сили.

Список літератури:

1. Порядок денний сталого розвитку до 2030 року та ЦУП / European Commission. 2020. URL: https://ec.europa.eu/environment/sustainabledevelopment/SDGs/index_en.htm (дата звернення: 05.10.2020).
2. Хартія ЄС про основні права / European Commission. 2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> (дата звернення: 05.10.2020).
3. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The Global Approach to Migration and Mobility (COM (2011) 743 final). URL: http://ec.europa.eu/dgs/homeaffairs/news/intro/docs/1_en_act_part1_v9.pdf (дата звернення: 02.10.2020).
4. Council Directive 2003/109/EC of 25 November 2003 concerning the status of third-country nationals who are long-term residents / Official Journal of the European Union. L 16. 23.01.2004. P. 44. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:016:0044:0053:EN:PDF> (дата звернення: 03.10.2020).
5. Council Directive 2003/86/EC of 22 September 2003 on the right to family reunification / Official Journal of the European Union. L 251. – 03.10.2003. P. 12. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:251:0012:0018:EN:PDF>; (дата звернення: 03.10.2020).
6. Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin / EUR-Lex. 2000. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:32000L0043> (дата звернення: 03.10.2020).
7. Council Directive 2000/78/EC of 27 November 2000 establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation / EUR-Lex. 2000. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2000/78/oj> (дата звернення: 03.10.2020).
8. Directive 2011/98/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on a single application procedure for a single permit for third-country nationals to reside and work in the territory of a Member State and on a common set of rights for third-country workers legally residing in a Member State / Official Journal of the European Union. L 343. 23.12.2011. P. 1. URL: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:343:0001:0009:EN:PDF> (дата звернення: 30.09.2020).
9. Directive 2014/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the conditions of entry and stay of third-country nationals for the purpose of employment as seasonal workers. 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0036&from=en> (дата звернення: 30.09.2020).
10. Directive 2014/66/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on the conditions of entry and residence of third-country nationals in the framework of an intra-corporate transfer. 2014. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/66/oj> (дата звернення: 30.09.2020).
11. Discussion Paper on the future development of the JHA area. Council of the European Union (14898/13). URL: <http://www.statewatch.org/news/2013/oct/eu-council-future-asfj-14898-13.pdf> (дата звернення: 29.09.2020).
12. Europe 2020. A strategy for smart sustainable and inclusive growth/ European Commission. 2010. URL: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm (дата звернення: 29.09.2020).
13. EU Immigration Portal. URL: <http://ec.europa.eu/immigration> (дата звернення: 29.09.2020).
14. EU treaties / European Union. 2020. URL: https://europa.eu/european-union/law/treaties_en (дата звернення: 25.09.2020).
15. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення: 25.09.2020).
16. de Haas H. The determinants of international migration Conceptualising policy, origin and destination effects / International Migration Institute Working Paper Series. 2011. № 32. Pp. 6–30.
17. Legal migration and Integration / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration_en (дата звернення: 25.09.2020).
18. Skeldon R. International migration, internal migration, mobility and urbanization: Towards more integrated approaches / IOM. 2018. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/mrs_53.pdf. No. 53. Pp. 1–7 (дата звернення: 25.09.2020).
19. Van Mol C. Integration Processes and Policies in Europe / SpringerOpen. 2016. 209 p. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-319-21674-4.pdf> (дата звернення: 25.09.2020).

References:

1. Poriadok denni staloho rozvytku do 2030 roku ta TsUR / European Commission. 2020. URL: https://ec.europa.eu/environment/sustainabledevelopment/SDGs/index_en.htm (accessed 5 October 2020).
2. Khartiia YeS pro osnovni prava / European Commission. 2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> (accessed 5 October 2020).
3. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The Global Approach to Migration and Mobility (COM (2011) 743 final). URL: http://ec.europa.eu/dgs/homeaffairs/news/intro/docs/1_en_act_part1_v9.pdf (accessed: 02.10.2020).
4. Council Directive 2003/109/EC of 25 November 2003 concerning the status of third-country nationals who are long-term residents / Official Journal of the European Union. L 16. 23.01.2004. P. 44. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:016:0044:0053:EN:PDF> (accessed: 03.10.2020).
5. Council Directive 2003/86/EC of 22 September 2003 on the right to family reunification / Official Journal of the European Union. L 251. – 03.10.2003. P. 12. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:251:0012:0018:EN:PDF> (accessed: 03.10.2020).
6. Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin / EUR-Lex. 2000. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:32000L0043> (accessed: 03.10.2020).
7. Council Directive 2000/78/EC of 27 November 2000 establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation / EUR-Lex. 2000. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2000/78/oj> (accessed: 03.10.2020).
8. Directive 2011/98/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on a single application procedure for a single permit for third-country nationals to reside and work in the territory of a Member State and on a common set of rights for third-country workers legally residing in a Member State / Official

- Journal of the European Union. L 343. 23.12.2011. P. 1. URL: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:343:0001:0009:EN:PDF> (accessed: 30.09.2020).
9. Directive 2014/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the conditions of entry and stay of third-country nationals for the purpose of employment as seasonal workers. 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0036&from=en> (accessed: 30.09.2020).
  10. Directive 2014/66/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on the conditions of entry and residence of third-country nationals in the framework of an intra-corporate transfer. 2014. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/66/oj> (accessed: 30.09.2020).
  11. Discussion Paper on the future development of the JHA area. Council of the European Union (14898/13). URL: <http://www.statewatch.org/news/2013/oct/eu-council-future-asfj-14898-13.pdf> (accessed: 29.09.2020).
  12. Europe 2020. A strategy for smart sustainable and inclusive growth/ European Commission. 2010. URL: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm (accessed: 29.09.2020).
  13. EU Immigration Portal. URL: <http://ec.europa.eu/immigration> (accessed: 29.09.2020).
  14. EU treaties / European Union. 2020. URL: https://europa.eu/european-union/law/treaties_en (accessed: 25.09.2020).
  15. Eurostat . URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (accessed: 25.09.2020).
  16. de Haas H. The determinants of international migration Conceptualising policy, origin and destination effects / International Migration Institute Working Paper Series. 2011. № 32. Pp. 6–30.
  17. Legal migration and Integration / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration_en (accessed: 25.09.2020).
  18. Skeldon R. International migration, internal migration, mobility and urbanization: Towards more integrated approaches / IOM. 2018. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/mrs_53.pdf. No. 53. Pp. 1–7. (accessed: 25.09.2020).
  19. Van Mol C. Integration Processes and Policies in Europe / SpringerOpen. 2016. 209 p. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-319-21674-4.pdf> (accessed: 25.09.2020).